

Maciej Błazewski

Uniwersytet Wrocławski

Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii

ORCID: 0000-0003-2812-8199

Model *unbundlingu* operatora systemu dystrybucyjnego

The model of unbundling of the distribution system operator

Streszczenie

Model *unbundlingu* operatora systemu dystrybucyjnego obejmuje cel ogólny: nakaz wyodrębnienia oraz środki prawne zapewniające realizację tego nakazu. Wymóg *unbundlingu* zapewnia zachowanie konkurencyjności rynku energii elektrycznej. Wymóg ten umożliwia rozdział działalności obejmującej świadczenie usług dystrybucji energii elektrycznej względem działalności obejmującej wytwarzanie tej energii i obrót nią. Wymóg *unbundlingu* jest proporcjonalnym ograniczeniem wolności gospodarczej operatora systemu dystrybucyjnego względem potrzeby ochrony interesu publicznego, który odnosi się do zapewnienia konkurencyjnego rynku energii elektrycznej.

Słowa kluczowe

przedsiębiorstwo zintegrowane pionowo; operator systemu dystrybucyjnego; wolność gospodarcza; rynek energii elektrycznej; *unbundling*

Abstract

The model of unbundling of the distribution system operator includes a general order of unbundling and legal measures to ensure the implementation of that order. The unbundling requirement ensures the competitiveness on the electricity market. This requirement enables the separation of activities involving the provision of electricity distribution services from activities involving the generation and trade of this energy. The unbundling requirement is a proportionate restriction of the economic freedom of the distribution system operator in relation to the need to protect the public interest, which relates to ensuring a competitive electricity market.

Keywords

vertically integrated enterprise; distribution system operator; economic freedom; electricity market; unbundling

Wstęp

Sektor energetyczny obejmuje dwie wzajemnie ze sobą związane płaszczyzny: towarową, która dotyczy wytwarzania energii elektrycznej i obrotu nią, oraz usługową związaną z przesyłem i dystrybucją tej energii. Skutkiem wzajemnego związku tych płaszczyzn jest zagrożenie nadużywania przez podmioty wchodzące w skład

przedsiębiorstwa zintegrowanego pionowo swojej pozycji dominującej względem innych podmiotów sektora energetycznego. W celu zapobieżenia tej sytuacji prawodawca ustanowił wymóg *unbundlingu*, określane w tym opracowaniu także wyodrębnieniem, który dotyczy relacji operatorów systemowych świadczących usługi m.in. przesyłu i dystrybucji energii elektrycznej względem innych podmiotów sektora energetycznego. Wymóg ten pierwotnie został ustanowiony w prawie Unii Europejskiej, a następnie transponowany do prawa polskiego.

Przedmiotem opracowania jest wymóg *unbundlingu* operatora systemu dystrybucyjnego energii elektrycznej względem innych podmiotów sektora energetycznego. Przedmiot opracowania jest zatem ograniczony do sytuacji prawnej jednego z wielu rodzajów podmiotów sektora energetycznego. Ograniczenie zakresu tego opracowania jest spowodowane znaczącą rolą operatora systemu dystrybucyjnego w sektorze energetycznym. Jednocześnie krótki charakter tego opracowania uniemożliwił przedstawienie szerszej analizy problematyki wyodrębnienia innych rodzajów podmiotów sektora energetycznego.

Celem tego opracowania jest wykazanie, że wymóg *unbundlingu* stanowi proporcjonalne ograniczenie wolności gospodarczej operatora systemu dystrybucyjnego wobec potrzeby ochrony interesu publicznego w postaci zapewnienia szerszego poziomu konkurencji na rynku energii elektrycznej. Narzędziem badawczym służącym osiągnięciu tego celu jest model *unbundlingu* operatora systemu dystrybucyjnego, który został przedstawiony w oparciu o aktualny stan normatywny.

W opracowaniu przedstawiono wyniki badań prowadzonych z zastosowaniem metody analityczno-dogmatycznej, w oparciu o dorobek nauki prawa oraz akty normatywne, w szczególności o ustawę Prawo energetyczne¹.

1. Pojęcia *unbundlingu* w sektorze energetycznym

Unbundling jest wymogiem wyodrębnienia operatora systemowego, którego rodzajem jest operator systemu dystrybucyjnego, względem podmiotu zajmującego się wytwarzaniem lub sprzedażą energii elektrycznej². *Unbundling* może oznaczać

---

¹ Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. – Prawo energetyczne (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 266 z późn. zm.), dalej p.e.

² Jak podkreśla K. Żebryk, *unbundling* stanowi rozdzielenie wytwarzania i sprzedaży energii elektrycznej oraz działalności związanej z zarządzaniem sieciami. K. Żebryk, *Wpływ unbundlingu na działalność polskich elektroenergetycznych przedsiębiorstw sieciowych*, „Internetowy Kwartalnik Antymonopolowy i Regulacyjny” 2018, nr 3(7), s. 76. Jak zauważa P. Kozieł, *unbundling* oznacza rozdział działalności dystrybucyjnej, wytwórczej i handlowej. P. Kozieł, *Klient w polskim sektorze elektroenergetycznym*, „Studia Prawno-Ekonomiczne” 2020, t. CXVI, s. 186.

samodzielne działania operatora systemowego z wyłączeniem stosunków organizacyjnych z innymi podmiotami sektora energetycznego lub wyodrębnienie operatora systemowego działającego w ramach przedsiębiorstwa zintegrowanego pionowo, którym w rozumieniu przepisów prawa energetycznego jest samodzielny podmiot lub grupa podmiotów zajmujących się m.in. przesyłaniem lub dystrybucją oraz wytwarzaniem lub sprzedażą energii elektrycznej³.

Wyróżnia się cztery rodzaje *unbundlingu*: wyodrębnienie księgowo, wyodrębnienie funkcjonalne, wyodrębnienie prawne oraz wyodrębnienie własnościowe. *Unbundling* księgowy oznacza wymóg prowadzenia odrębnej księgowości przez operatora systemowego⁴. *Unbundling* funkcjonalny oznacza wymóg niezależności operatora systemowego od innych podmiotów przedsiębiorstwa zintegrowanego pionowo pod względem organizacyjnym i podejmowania decyzji⁵. *Unbundling* prawny oznacza utworzenie odrębnego podmiotu, który będzie pełnił funkcję operatora systemu przesyłowego oraz operatora systemu dystrybucyjnego⁶. *Unbundling* własnościowy oznacza wyodrębnienie operatora systemowego pod względem majątkowym⁷.

W przypadku operatora systemu dystrybucyjnego, który jest jednym z wielu rodzajów operatorów systemowych, właściwe są trzy pierwsze rodzaje wyodrębnienia, czyli *unbundling* księgowy, *unbundling* funkcjonalny oraz *unbundling* prawny. Czwarty rodzaj wyodrębnienia nie jest wymagany przepisami prawa.

2. Cel *unbundlingu* w sektorze energetycznym

Celem wymogu *unbundlingu* operatora systemowego jest zapewnienie konkurencyjnego rynku energii elektrycznej poprzez zniwelowanie wpływu monopolu naturalne-

³ Zgodnie z art. 3 pkt 12a p.e. przedsiębiorstwem zintegrowanym pionowo jest przedsiębiorstwo energetyczne lub grupa przedsiębiorstw, zajmujące się w odniesieniu do energii elektrycznej: przesyłaniem lub dystrybucją oraz wytwarzaniem lub sprzedażą tej energii. W świetle art. 3 pkt 12 p.e. przedsiębiorstwem energetycznym jest podmiot prowadzący działalność gospodarczą przynajmniej w jednym z czterech zakresów obejmujących: 1) wytwarzanie, przetwarzanie, magazynowanie, przesyłanie, dystrybucję paliw albo energii lub obrotu nimi lub 2) przesyłanie dwutlenku węgla, 3) przeładunek paliw ciekłych lub 4) agregacja.

⁴ B. Nowak, *Rozdział przedsiębiorstw zintegrowanych pionowo w sektorze energii elektrycznej i gazu na podstawie dyrektyw elektroenergetycznej i gazowej. Mit czy rzeczywistość*, „Studia Europejskie. Centrum Europejskie Uniwersytetu Warszawskiego” 2007, nr 2, s. 147; K. Żebryk, *op. cit.*, s. 84; P. Kozieł, *op. cit.*, s. 186.

⁵ B. Nowak, *op. cit.*, s. 145-146; K. Żebryk, *op. cit.*, s. 84; P. Kozieł, *op. cit.*, s. 186.

⁶ B. Nowak, *op. cit.*, s. 148; K. Żebryk, *op. cit.*, s. 84; P. Kozieł, *op. cit.*, s. 186.

⁷ Szerzej problematykę wyodrębnienia majątkowego przedstawiają: K. Żebryk, *op. cit.*, s. 83; F. Ostrowski, *Wprowadzanie unbundlingu własnościowego w sektorze energetycznym w drodze wydawanych przez Komisję Europejską decyzji zobowiązujących – próba oceny*, „Internetowy Kwartalnik Antymonopolowy i Regulacyjny” 2013, nr 6(2), s. 12.

go właściwego dla tego operatora. Struktura rynku energii elektrycznej obejmuje dwie płaszczyzny: usługową oraz towarową⁸. Płaszczyzna usługowa obejmuje świadczenie m.in. usług przesyłowych lub dystrybucyjnych energii elektrycznej, które opiera się na infrastrukturze sieciowej, będącej własnością lub zarządzanej przez operatora systemowego, czego skutkiem jest powstanie jego monopolu naturalnego⁹. Płaszczyzna towarowa obejmuje m.in. wytwarzanie lub sprzedaż energii elektrycznej. Energia ta stanowi towar mogący być przedmiotem obrotów¹⁰. Płaszczyzny te wzajemnie się uzupełniają. Przedmiotem usług przesyłu lub dystrybucji jest bowiem towar w postaci energii elektrycznej. Skutkiem uzupełniania się tych płaszczyzn jest zagrożenie wykorzystania przez operatora systemowego posiadanego monopolu naturalnego w płaszczyźnie usługowej do umocnienia swojej pozycji rynkowej w płaszczyźnie towarowej¹¹. Wymóg *unbundlingu* służy neutralizacji tego zagrożenia. Ze względu na ten wymóg operator systemowy nie może bezpośrednio lub pośrednio wykorzystywać swojego monopolu naturalnego.

3. Wolność gospodarcza przedsiębiorstw energetycznych

Wolność gospodarcza oznacza swobodę podejmowania, prowadzenia i zakończenia działalności gospodarczej w dowolnie wybranych formach prawnych¹². Wolność gospodarczą należy badać z perspektywy jej podmiotu. Może ona przysługiwać określonemu podmiotowi, a zatem niemożliwa jest sytuacja wolności nieprzyporządkowanej podmiotowo. W opracowaniu analizowania jest wolność gospodarcza podmiotów będących częścią przedsiębiorstwa zintegrowanego pionowo, które mają obowiązek spełnić wymóg *unbundlingu*. Wolność ta nie ma charakteru bezwzględnego. Możliwe jest ograniczenie jej w drodze ustawy, gdy jest to proporcjonalne do potrzeb ochrony

⁸ Jak podkreśla Z. Muras, prawodawca rozdzielił w ramach rynku energii dwa elementy: energii elektrycznej jako produktu oraz jej dostaw jako usługi. Z. Muras, *Komentarz do art. 9d*, [w:] M. Swora (red.), *Prawo energetyczne. Tom I. Komentarz do art. 1–11s*, Warszawa 2016, LEX/el., teza 1.

⁹ Zob. więcej T. Brzeziński, *Unbundling informacyjny operatora systemu gazowego będącego częścią przedsiębiorstwa zintegrowanego pionowo*, „Rynek Energii” 2014, nr 1, s. 73.

¹⁰ Polski prawodawca także uznaje energię elektryczną za towar. W świetle art. 449¹ § 2 zd. 2 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1061 ze zm.) za produkt uważa się m.in. energię elektryczną.

¹¹ Jak zauważa K. Żebryk, zagrożeniem dla konkurencyjności rynku energii elektrycznej jest ingerencja pionowa przedsiębiorstwa energetycznego obejmującego działalność w zakresie m.in. przesyłu, dystrybucji, obrotu i wytwarzania. K. Żebryk, *op. cit.*, s. 76. Problematykę sytuacji zagrożenia konkurencji przez przedsiębiorstwa zintegrowane pionowo w sektorze energetycznym w okresie przed wprowadzeniem wymogu *unbundlingu* przedstawił F. Ostrowski, *op. cit.*, s. 11.

¹² M. Biliński, A. Żurawik, *Zasady ogólne publicznego prawa gospodarczego*, [w:] R. Hauser, Z. Niewiadomski, A. Wróbel (red.), *Publiczne prawo gospodarcze. System Prawa Administracyjnego. Tom 8A*, Warszawa 2013, Legalis.

interesu publicznego¹³. Przedmiotem tego interesu publicznego jest m.in. zapewnienie konkurencyjnego rynku energii elektrycznej. Proporcjonalność jest zachowana, gdy ograniczenie wolności gospodarczej umożliwi osiągnięcie jego zakładanego celu, a jednocześnie nie jest nadmiernym obciążeniem dla podmiotów wchodzących w skład przedsiębiorstwa zintegrowanego pionowo działającego w sektorze energetycznym.

4. Elementy modelu *unbundlingu* operatora systemu dystrybucyjnego

Model *unbundlingu* operatora systemu dystrybucyjnego można analizować przez pryzmat celu oraz środków służących jego realizacji. Cel obejmuje zamierzony przez prawodawcę stan struktury podmiotowej rynku energii elektrycznej. Celem tym jest osiągnięcie stanu wyodrębnienia podmiotu zajmującego się dystrybucją energii elektrycznej oraz podmiotu zajmującego się wytwarzaniem lub sprzedażą tej energii. Środkami prowadzącymi do tego celu są: środek legislacyjny obejmujący normatywny ogólny nakaz wyodrębnienia tych podmiotów oraz środki prawne zapewniające realizację tego ogólnego nakazu. Środek legislacyjny obejmujący normatywny ogólny nakaz wyodrębnienia określa stan postulowanej struktury podmiotowej rynku energii elektrycznej. Środki prawne zapewniające realizację ogólnego nakazu wyodrębnienia operatora systemu dystrybucyjnego mają głównie informacyjny charakter.

5. Ogólny nakaz wyodrębnienia operatora systemu dystrybucyjnego

Ogólny nakaz wyodrębniania operatora systemu dystrybucyjnego ma normatywny charakter. Jest on wyrażony w przepisach ustawy Prawo energetyczne, które transponowały przepisy prawa Unii Europejskiej¹⁴.

---

¹³ Zgodnie z art. 22 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 ze zm.) ograniczenie wolności działalności gospodarczej jest dopuszczalne tylko w drodze ustawy i tylko ze względu na ważny interes publiczny.

¹⁴ Przepisy ustawy Prawo energetyczne regulujące wymóg *unbundlingu* transponowały m.in. dyrektywę 2003/54/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 czerwca 2003 r. dotyczącą wspólnych zasad rynku wewnętrznego energii elektrycznej i uchylającą dyrektywę 96/92/WE (Dz. Urz. UE L 176 z 2003 r., s. 37 z późn. zm.); dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/72/WE z dnia 13 lipca 2009 r. dotyczącą wspólnych zasad rynku wewnętrznego energii elektrycznej i uchylającą dyrektywę 2003/54/WE (Dz. Urz. UE L 211 z 2009 r., s. 55 z późn. zm.); dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/944 z dnia 5 czerwca 2019 r. w sprawie wspólnych zasad rynku wewnętrznego energii elektrycznej oraz zmieniającą dyrektywę 2012/27/UE (Dz. Urz. UE L 158 z 2019 r., s. 125 z późn. zm.).

Należy wyróżnić trzy poziomy tego nakazu, które kolejno odpowiadają trzem rodzajom wyodrębnienia, czyli *unbundlingu* księgowego, *unbundlingu* funkcjonalnego oraz *unbundlingu* prawnego. Poziomami tymi są:

- 1) nakaz wyodrębnienia księgowości działalności dystrybucyjnej względem księgowości działalności handlowej, który ma służyć osiągnięciu *unbundlingu* księgowego, czyli stanu rozdzielenia księgowości tych działalności¹⁵;
- 2) nakaz wyodrębnienia stosunków organizacyjnych, który ma służyć osiągnięciu *unbundlingu* funkcjonalnego, czyli stanu rozdzielenia organizacyjnego działalności dystrybucyjnej od działalności handlowej. Przedmiotem tego nakazu jest struktura zarządzania podmiotu sektora energetycznego dotycząca oddzielania personalnego¹⁶ oraz zapewnienie niezależnego działania w zakresie działalności operacyjnej¹⁷ i zarządzania majątkiem bezpośrednio służącym dystrybucji energii elektrycznej¹⁸, jak również wykonywania budowy i modernizacji sieci zgodnych z planem finansowym¹⁹;

---

¹⁵ W świetle art. 44 ust. 1 pkt 1 p.e. przedsiębiorstwo energetyczne, zapewniając równoprawne traktowanie odbiorców oraz eliminowanie subsydiowania skrośnego, jest obowiązane prowadzić ewidencję księgową w sposób umożliwiający odrębne obliczenie kosztów i przychodów, zysków i strat dla wykonywanej działalności gospodarczej m.in. w zakresie dostarczania energii, w tym kosztów stałych, kosztów zmiennych i przychodów, odrębnie dla wytwarzania, przesyłania, dystrybucji i obrotu energią, a także w odniesieniu do grup odbiorców określonych w taryfie.

¹⁶ W świetle art. 9d ust. 1e pkt 1 p.e. przedmiotem oddzielenia personalnego, jako kryterium niezależności operatora systemu dystrybucyjnego, jest wymóg zakazu uczestnictwa osób odpowiedzialnych za zarządzanie operatorem systemu dystrybucyjnego w strukturach zarządzania przedsiębiorstwa zintegrowanego pionowo zajmującego się wytwarzaniem energii elektrycznej, lub obrotem tą energią, a także wymóg zakazu nawiązania stosunku prawnego, na podstawie którego powstaje ich odpowiedzialność bezpośrednia lub pośrednia za bieżącą działalność w tym zakresie.

¹⁷ W świetle art. 9d ust. 1e pkt 2 p.e. przedmiotem zapewnienia niezależnego działania w zakresie działalności operacyjnej, jako kryterium niezależności operatora systemu dystrybucyjnego, jest wymóg zapewnienia możliwości niezależnego działania osobom odpowiedzialnym za zarządzanie operatorem systemu dystrybucyjnego. W myśl art. 9d ust. 1e pkt 4 p.e. przedmiotem zapewnienia niezależnego działania w zakresie działalności operacyjnej jest także wymóg wobec organów przedsiębiorstwa zintegrowanego pionowo zakazu wydawania poleceń operatorowi systemu dystrybucyjnego dotyczących ich bieżącej działalności. Zgodnie z art. 9d ust. 1i p.e. środkiem prawnym służącym zapewnieniu niezależności działań operatora systemu dystrybucyjnego, który jest częścią przedsiębiorstwa zintegrowanego pionowo, jest zamieszczenie w statucie lub w umowie spółki postanowień umożliwiających członkom zarządu podejmowanie niezależnych działań.

¹⁸ W świetle art. 9d ust. 1e pkt 3 p.e. przedmiotem zarządzania majątkiem bezpośrednio służącym dystrybucji energii elektrycznej, jako kryterium niezależności operatora systemu dystrybucyjnego, jest wymóg zapewnienia operatorowi systemu dystrybucyjnego prawa podejmowania niezależnych decyzji dotyczących majątku niezbędnego do wykonywania działalności gospodarczej w zakresie dystrybucji energii elektrycznej.

¹⁹ W świetle art. 9d ust. 1e pkt 4 p.e. przedmiotem wykonywania budowy i modernizacji sieci zgodnych z planem finansowym, jako kryterium niezależności operatora systemu dystrybucyjnego, jest wymóg wobec organów przedsiębiorstwa zintegrowanego pionowo zakazu wydawania poleceń operatorowi systemu dystrybucyjnego dotyczących decyzji w zakresie budowy sieci lub jej modernizacji.

- 3) nakaz wyodrębnienia podmiotowego, struktur zajmujących się działalnością dystrybucyjną względem struktur zajmujących się działalnością handlową, który ma służyć osiągnięciu *unbundlingu* prawnego, co może przybrać postać stanu powołania odrębnych spółek prawa handlowego zajmujących się odpowiednio działalnością dystrybucyjną względem odrębnych spółek prawa handlowego powołanych w celu prowadzenia działalności handlowej²⁰.

Nakaz ten ma względny charakter. Prawodawca dopuszcza od niego normatywny wyjątek związany z wielkością operatora systemu dystrybucyjnego²¹. Wyjątek ten odnosi się do przedsiębiorstw zintegrowanych pionowo, których system dystrybucyjny obsługuje mniej niż sto tysięcy odbiorów końcowych²², lub tych o relatywnie nieznacznym poziomie rocznego zużycia energii elektrycznej względem krajowego zużycia tej energii²³.

Ogólny nakaz wyodrębniania operatora systemu dystrybucyjnego nie wprowadza nadmiernego obciążenia dla podmiotów wchodzących w skład przedsiębiorstwa zintegrowanego pionowo, ponieważ nie stanowi utrudnienia dla oddzielnie prowadzonych działalności: związanej z dystrybucją energii elektrycznej oraz związanej z wytwarzaniem lub sprzedażą tej energii.

6. Środki zapewniające realizację ogólnego nakazu wyodrębnienia operatora systemu dystrybucyjnego

Środkami zapewniającymi realizację ogólnego nakazu wyodrębnienia są obowiązki operatora systemu dystrybucyjnego. Podmiot ten, jako część przedsiębiorstwa zintegrowanego pionowo, powinien wykazać wypełnienie ogólnego nakazu wyodrębnienia. Środki te stanowią narzędzie wykazania wypełnienia tego nakazu względem Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki.

---

²⁰ W świetle art. 9d ust. 1d p.e. operator systemu dystrybucyjnego będący w strukturze przedsiębiorstwa zintegrowanego pionowo pozostaje pod względem formy prawnej niezależny od innych działalności niezwiązanych z dystrybucją energii elektrycznej.

²¹ Zob. M. Będkowski-Kozioł, W. Wrochna, *Obowiązki regulacyjne spoczywające na przedsiębiorstwach energetycznych i pozostałych użytkownikach systemu energetycznego*, „Energetyka Rozproszona” 2001, z. 5–6, s. 98.

²² W świetle art. 9d ust. 7 pkt 1 p.e. przepisów regulujących *unbundling* nie stosuje się do przedsiębiorstwa zintegrowanego pionowo obsługującego mniej niż sto tysięcy odbiorców przyłączonych do systemu dystrybucyjnego elektroenergetycznego wchodzącego w skład tego przedsiębiorstwa.

²³ W świetle art. 9d ust. 7 pkt 2 p.e. przepisów regulujących *unbundling* nie stosuje się do przedsiębiorstwa zintegrowanego pionowo obsługującego system dystrybucyjny elektroenergetyczny o rocznym zużyciu energii elektrycznej nieprzekraczającym 3 TWh w 1996 r., w którym mniej niż 5% rocznego zużycia energii elektrycznej pochodziło z innych połączonych z nim systemów elektroenergetycznych.

Pierwszy obowiązek operatora systemu dystrybucyjnego odnosi się do opracowania i realizacji programu zgodności²⁴. Przedmiotem programu zgodności jest opis zamierzonych przedsięwzięć służących zapewnieniu niedyskryminacyjnego traktowania użytkowników systemu²⁵. Operator systemu dystrybucyjnego powinien przedłożyć program zgodności Prezesowi Urzędu Regulacji Energetyki²⁶. Organ ten, w drodze decyzji administracyjnej, zatwierdza program zgodności²⁷.

Drugi obowiązek operatora systemu dystrybucyjnego dotyczy wyznaczenia niezależnego inspektora do spraw zgodności, którego zadaniem jest monitorowanie programów zgodności²⁸ oraz przedłożenie sprawozdania Prezesowi Urzędu Regulacji Energetyki, którego przedmiotem jest opis działań podjętych w celu realizacji programów zgodności²⁹.

Obowiązki operatora systemu dystrybucyjnego związane z wypełnieniem ogólnego nakazu wyodrębniania tego podmiotu nie stanowią dla niego nadmiernego obciążenia, ponieważ mają one głównie charakter informacyjny.

Zakończenie

Wymóg *unbundlingu* operatora systemu dystrybucyjnego stanowi ograniczenie wolności gospodarczej tego podmiotu. Proporcjonalność tego ograniczenia względem potrzeby ochrony interesu publicznego była możliwa do zbadania za pomocą modelu *unbundlingu* operatora systemu dystrybucyjnego, który został sporządzony w oparciu o aktualny stan prawny. Przedmiotem tego ograniczenia jest nakaz jego wyodrębnienia księgowego, funkcjonalnego oraz prawnego, jak również szereg obowiązków informacyjnych dotyczących realizacji tych wyodrębnień. Celem tych ograniczeń jest zapobieżenie zagrożeniu nadużycia pozycji dominującej przez operatora systemu dystrybucyjnego względem innych podmiotów sektora energetycznego. Wymóg *unbundlingu* jest proporcjonalny do tego celu, ponieważ podmioty będące częścią przedsiębiorstwa zintegrowanego pionowo mogą prowadzić szeroki

---

²⁴ Art. 9d ust. 4 w zw. z art. 9d ust. 1d p.e. Zob. K. Żebryk, *op. cit.*, s. 84.

²⁵ Art. 9d ust. 4 p.e.

²⁶ Art. 9d ust. 4a w zw. z art. 9d ust. 1d oraz art. 9d ust. 4 p.e.

²⁷ W świetle art. 9d ust. 4b zd. 1 w zw. z art. 9d ust. 4 p.e. Prezes Urzędu Regulacji Energetyki wydaje decyzję w sprawie zatwierdzenia programu zgodności, w której określa termin wykonania tego programu, albo wydaje decyzję w sprawie odmowy zatwierdzenia programu zgodności, gdy określone w nim działania nie zapewniają niedyskryminacyjnego traktowania użytkowników systemu.

²⁸ Art. 9d ust. 5 w zw. z art. 9d ust. 1d oraz art. 9d ust. 4 p.e.

²⁹ Art. 9d ust. 5a w zw. z art. 9d ust. 5 oraz art. 9d ust. 4 p.e.

zakres działalności obejmujący m.in. dystrybucję oraz wytwarzanie i obrót, a jedynie poszczególne rodzaje tej działalności powinny być wydzielone.

Bibliografia

Wykaz aktów normatywnych

- Dyrektywa 2003/54/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 czerwca 2003 r. dotycząca wspólnych zasad rynku wewnętrznego energii elektrycznej i uchylająca dyrektywę 96/92/WE, Dz. Urz. UE L 176 z 2003 r., s. 37 z późn. zm.
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/72/WE z dnia 13 lipca 2009 r. dotycząca wspólnych zasad rynku wewnętrznego energii elektrycznej i uchylająca dyrektywę 2003/54/WE, Dz. Urz. UE L 211 z 2009 r., s. 55 z późn. zm.
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/944 z dnia 5 czerwca 2019 r. w sprawie wspólnych zasad rynku wewnętrznego energii elektrycznej oraz zmieniająca dyrektywę 2012/27/UE, Dz. Urz. UE L 158 z 2019 r., s. 125 z późn. zm.
- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., Dz. U. Nr 78, poz. 483 z ze zm.
- Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny, t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 1061 ze zm.
- Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. – Prawo energetyczne, t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 266 z późn. zm.

Wykaz literatury

- Będkowski-Koziół M., Wrochna W., *Obowiązki regulacyjne spoczywające na przedsiębiorstwach energetycznych i pozostałych użytkownikach systemu energetycznego*, „Energetyka Rozproszona” 2001, z. 5–6.
- Biliński M., Żurawik A., *Zasady ogólne publicznego prawa gospodarczego*, [w:] R. Hauser, Z. Niewiadomski, A. Wróbel (red.), *Publiczne prawo gospodarcze. System Prawa Administracyjnego. Tom 8A*, Warszawa 2013, Legalis.
- Brzeziński T., *Unbundling informacyjny operatora systemu gazowego będącego częścią przedsiębiorstwa zintegrowanego pionowo*, „Rynek Energii” 2014, nr 1.
- Koziół P., *Klient w polskim sektorze elektroenergetycznym*, „Studia Prawno-Ekonomiczne” 2020, t. CXVI.
- Muras Z., *Komentarz do art. 9d*, [w:] M. Swora (red.), *Prawo energetyczne. Tom I. Komentarz do art. 1–11s*, Warszawa 2016, LEX/el., teza 1.
- Nowak B., *Rozdział przedsiębiorstw zintegrowanych pionowo w sektorze energii elektrycznej i gazu na podstawie dyrektyw elektroenergetycznej i gazowej. Mit czy rzeczywistość*, „Studia Europejskie. Centrum Europejskie Uniwersytetu Warszawskiego” 2007, nr 2.
- Ostrowski F., *Wprowadzanie unbundlingu własnościowego w sektorze energetycznym w drodze wydawanych przez Komisję Europejską decyzji zobowiązujących – próba oceny*, „Internetowy Kwartalnik Antymonopolowy i Regulacyjny” 2013, nr 6(2).
- Żebryk K., *Wpływ unbundlingu na działalność polskich elektroenergetycznych przedsiębiorstw sieciowych*, „Internetowy Kwartalnik Antymonopolowy i Regulacyjny” 2018, nr 3(7).